

Ks. Daniel Brzeziński
UMK Toruń - Płock

**Posługa stałego akolity i stałego lektora w Polsce
w świetle „Instrukcji Episkopatu Polski w sprawie udzielania
posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom” (2007)
oraz „Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej” (2008)**

1. Wstęp

Posługę stałego akolity i stałego lektora w Polsce wprowadził II Synod Plenarny, odbywający się w latach 1991-1999. „Mężczyźni świeccy - czytamy w synodalnym dokumencie o liturgii - którzy ukończyli przynajmniej dwadzieścia pięć lat, cieszą się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację, mogą być przyjęci do posługi stałego akolity. Posługę lektora można udzielać w wieku wcześniejszym”.¹ Uchwały Synodu weszły w życie 28 lutego 2001 roku. Do tego czasu, w Polsce, akolitami i lektorami w sensie *Motu proprio* „Ministeria quaedam”² - zgodnie z „Instrukcją Episkopatu Polski w sprawie posług oraz święceń udzielanych w Seminariach Duchownych” z 4 maja 1982 roku - byli ustanawiani alumni przygotowujący się do przyjęcia sakramentu święceń. Instrukcja przypominała, iż należy ich odróżnić od tych, którzy - po odpowiednim przygotowaniu - otrzymywali upoważnienie do czytania słowa Bożego i pełnienia rozmaitych posług przy ołtarzu w czasie liturgii, a więc *de facto* spełniali posługę lektora i akolity, choć nie byli formalnie nimi ustanowieni zgodnie z Pontyfikalem Rzymskim. Dopuszczano już wówczas możliwość powierzenia w Polsce posług lektoratu i akolitu wiernym świeckim, którzy nie zamierzali przyjąć sakramentu kapłaństwa, jednak żadne konkretne postanowienia w tej kwestii nie zapadły. Jednocześnie Episkopat Polski zdecydował, że wykonywanie uprawnień właściwych lektorowi i akolicie ulegało zawieszeniu z chwilą przerwania studiów seminaryjnych przez kandydata do święceń, chyba że ordynariusz miejsca postanowił inaczej.³

W dniu 2 października 2007 roku, podczas 341. Zebrania Plenarnego Episkopatu Polski, przyjęto „Instrukcję w sprawie udzielania posługi lektora i

¹ Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II, n. 84, w: II Synod Plenarny (1991-1999), Poznań 2001, s. 205.

² Tekst w: „Acta Apostolicae Sedis” 64(1972) s. 529-534 (odtąd: MQ).

³ Zob. Konferencja Episkopatu Polski, Zmodyfikowana instrukcja w sprawie posług oraz święceń udzielanych w Seminariach Duchownych (4 maja 1982 r.), n. 25-26, w: C. Krakowiak - L. Adamowicz (red.), Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski (1966-1998), Lublin 1999, s. 119.

akolity świeckim mężczyznom”⁴. Ma ona charakter wykonawczy w stosunku do postanowień II Synodu Plenarnego. Przypomina znaczenie posług lektora i akolity oraz określa zasady formacji kandydatów do tych posług.⁵ Jednocześnie wyraźnie zaznacza, iż zawarte w niej zasady dotyczą mężczyzn, którzy nie zamierzają przyjmować sakramentu święceń. Dla takich osób lektorat i akolitat stają się formą realizacji życiowego powołania w Kościele.⁶

Z kolei w dniu 27 listopada 2008 roku Konferencja Episkopatu Polski, na 346. Zebraniu Plenarnym, przyjęła - długo oczekiwane w Polsce - „Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej”.⁷ Również w tym dokumencie wiele miejsca poświęcono liturgicznym posługom akolity i lektora.

Przedstawiając aktualną problematykę posług stałego akolity i stałego lektora w Kościele w Polsce, w naszym opracowaniu skupimy uwagę na tych dwóch - kluczowych w podejmowanej kwestii - dokumentach.⁸

2. „Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom”

Instrukcja na wstępie podkreśla - powołując się na Konstytucję dogmatyczną o Kościele Soboru Watykańskiego II „Lumen Gentium” oraz Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II - iż „na mocy sakramentu chrztu świętego wszyscy wierni uczestniczą w kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie Chrystusa, który stale żyje i działa w Kościele mocą Ducha Świętego. Otrzymują w tym sakramencie charakter sakramentalny, który konsekruje ich do uczestniczenia w chrześcijańskim kulcie religijnym, czyli uzdalnia i włącza chrześcijan do służenia Bogu przez żywy udział w świętej liturgii Kościoła”.⁹ Wynika z tego, że także „wierni świeccy mogą wypełniać

⁴ Konferencja Episkopatu Polski, Instrukcja w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom, „Anamnesis” 52(2008) n. 1, s. 41-45 (odtąd: Instrukcja).

⁵ Zob. tamże, n. 3.

⁶ Zob. tamże, n. 8.

⁷ Konferencja Episkopatu Polski, Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej, Kraków 2009 (odtąd: Dyrektorium).

⁸ Na temat historii posług/święceń niższych akolity i lektora w Kościele zob. J. Nowak, Trójstopniowość sakramentu święceń, w: Kolekcja *Communio*, t. 3: Kapłaństwo, Poznań-Warszawa 1988, s. 94-96; tenże, Historia posług w Kościele, „Liturgia Sacra” 10(1997) n. 2, s. 53-57; H. J. Sobeczko, Zgromadzeni w Imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego, Opole 1999 (=Seria: Opolska Biblioteka Teologiczna, t. 33), s. 148-157; M. Reinecke, Święcenia i posługi, „Christianitas” 14(2002/2003) s. 49-67.

⁹ Instrukcja, n. 1; por. Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen Gentium”, n. 11, w: Sobór Watykański II, Konstytucje. Dekrety. Deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 113; Codex Iuris Canonici. Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski, Poznań 1994, kan. 228, s. 115 (odtąd: KPK).

we wspólnocie przewidziane przez prawo kościelne urzędy i posługi. Wśród nich szczególne miejsce zajmują posługa lektoratu i akolitu”.¹⁰

W Instrukcji przypomniano także, iż już papież Paweł VI w *Motu Proprio* „*Ministeria quaedam*” (z 15 sierpnia 1972 roku) zalecił, aby do tych posług powoływano świeckich mężczyzn żyjących w świecie, a nie tylko kandydatów do sakramentu święceń, co znalazło swoje odzwierciedlenie w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku.¹¹

Omawiając znaczenie posług lektora i akolity, Instrukcja Episkopatu Polski wychodzi od podstawowego stwierdzenia - zawartego w „Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego” - że Eucharystia, którą Kościół celebrowuje, „składa się (...) z dwóch części, mianowicie z Liturgii słowa i z Liturgii eucharystycznej, które tak ściśle łączą się ze sobą, że stanowią jeden akt kultu. Albowiem we Mszy świętej zostaje zastawiony zarówno stół słowa jak i Chrystusowego Ciała, z którego wierni czerpią naukę i pokarm”.¹² „Z tej nauki o Eucharystii - czytamy w Instrukcji - rodzi się także praktyka wyróżniania dwóch posług przeznaczonych dla świeckich mężczyzn: lektora, który posługuje przy stole słowa i akolity, który posługuje przy stole chleba”.¹³

I dalej: „Lektor i akolita spełniają własną posługę w celebracji liturgicznej, a zwłaszcza w Eucharystii. Jednak w zakres ich zadań wchodzi także czynności związane z przygotowaniem miejsca i rzeczy potrzebnych do liturgii oraz przygotowanie wiernych do dobrego uczestnictwa i spełniania właściwych dla nich i powierzonych im czasowo funkcji liturgicznych. Spełnianie przez lektorów i akolitów własnych posług w liturgii ma kształtować ich specyficzną duchowość skoncentrowaną wokół słowa Bożego i Eucharystycznej Ofiary”.¹⁴

Instrukcja wymienia następnie liturgiczne funkcje lektora i akolity. W tym względzie w zasadzie przypomina aktualne przepisy zawarte w księgach liturgicznych, stosowane do tej pory w Polsce jedynie w odniesieniu do alumnów seminariów duchownych. I tak, lektor jest ustanowiony do wykonywania czytań z Pisma Świętego (z wyjątkiem Ewangelii). Może on podawać intencje modlitwy powszechnej, a gdy nie ma psalterzysty, może również wykonać psalm responsoryjny. Ustanowiony lektor może kierować uczestnictwem wiernych w liturgii, podając im niezbędne wyjaśnienia oraz zachęty, lub przygotowując komentarze do ewentualnego odczytania ich przez innych usługujących.¹⁵ Natomiast akolita pomaga prezbiterom i diakonom,

¹⁰ Instrukcja, n. 1.

¹¹ Por. MQ, III; KPK, kan. 230; zob. J. Górzyński, Posługi świeckich w Kościele: *ministerium* lektora i akolity, „Roczniki Teologiczne” 48(2008) n. 8, s. 139-149.

¹² Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego (Rzym 2002), Poznań 2004 (odtąd: OWMR), n. 28.

¹³ Instrukcja, n. 4.

¹⁴ Tamże, n. 5.

¹⁵ Por. tamże, n. 6; OWMR 99; MQ, V.

przygotowując ołtarz i naczynia liturgiczne oraz - w razie potrzeby - rozdając wiernym Komunię Świętą, której jest nadzwyczajnym szafarzem. W szczególnym przypadkach może on także wystawiać Najświętszy Sakrament do adoracji, jednak bez udzielania Nim błogosławieństwa.¹⁶

Gdy nie ma prezbitera lub diakona, lektor i akolita mogą prowadzić Wigilię przy zmarłym, a podczas pogrzebu - stację w domu zmarłego oraz stację na cmentarzu.¹⁷

Instrukcja wskazuje także na obszary działania akolity i lektora poza liturgią. Lektor może przygotowywać wiernych do godnego przyjęcia sakramentów świętych oraz osoby nie ustanowione lektorami, lecz czasowo wyznaczone do tej funkcji - do czytania Pisma Świętego podczas czynności liturgicznych, jeśli zaszłaby taka konieczność. „Aby owocniej i doskonalej mógł wypełniać te funkcje, [lektor] powinien ustawicznie rozważać Pismo Święte”, dodaje Instrukcja.¹⁸

Z kolei akolicie powierza się troskę o przygotowanie tych, którzy posługują przy ołtarzu. On sam, „przeznaczony w sposób szczególny do służby ołtarza, powinien się zapoznać z tym wszystkim co jest związane z publicznym kultem Bożym, starać się wniknąć w wewnętrzne i duchowe jego znaczenie tak, by cały ofiarowywał się codziennie Bogu i był dla wszystkich obecnych w świątyni przykładem powagi i szacunku, otaczając szczerą miłością Mistyczne Ciało Chrystusa czyli lud Boży, zwłaszcza zaś słabych i chorych”.¹⁹

Podczas sprawowania sakramentów (nie tylko Eucharystii) oraz sakramentaliów lektor czyta słowo Boże, a jeśli nie ma innych usługujących to również wezwania modlitwy wstawienniczej oraz podaje potrzebne wyjaśnienia. Akolita zaś, posługując przy ołtarzu, podaje prezbiterowi (i - jak należy domniemywać - diakonowi, choć Instrukcja go nie wymienia) odpowiednie księgi i inne rzeczy potrzebne do sprawowania liturgii oraz troszczy się o naczynia liturgiczne.²⁰

Lektor i akolita mogą pomagać w przygotowaniu nabożeństw oraz przewodniczyć niektórym z nich, na przykład Różańcowi czy Drodze Krzyżowej.²¹

¹⁶ Por. Instrukcja, n. 6; OWMR 98; Rytuał Rzymski. Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, Katowice 1985, n. 67.

¹⁷ Por. Instrukcja, n. 6; Rytuał rzymski. Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, wydanie drugie uzupełnione, Katowice 1998, n. 19. Rytuał mówi w tym miejscu o osobach świeckich, które mogą przewodniczyć tym stacjom. Instrukcja precyzuje, iż w Polsce są to akolita i lektor.

¹⁸ Por. Instrukcja, n. 7; MQ, V; Kongregacja ds. Biskupów, Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”, Kielce 2005 (odtąd: AS), n. 113.

¹⁹ Por. Instrukcja, n. 7; MQ, V-VI; AS 113.

²⁰ Por. Instrukcja, n. 15.

²¹ Por. tamże, n. 7.

Instrukcja rozstrzyga niezwykle istotny problem (nie tylko z punktu widzenia teologiczno-liturgicznego, lecz także z punktu widzenia praktyki duszpasterskiej, gdzie może dochodzić do nieporozumień), a mianowicie kwestię odróżniania błogosławienia chłopców do czytania Pisma Świętego podczas Eucharystii od posługi ustanowionego lektora. Ci pierwsi (choć bywają nazywani „lektorami” w „hierarchii” służby liturgicznej bardzo wielu parafii) nie otrzymują posługi lektoratu, lecz błogosławieństwo do spełnienia funkcji czytania słowa Bożego w czasie liturgii (są więc „ministrantami słowa Bożego”). Stąd w seminariach duchownych należy również udzielać posługi lektora tym kandydatom, którzy wcześniej przyjęli błogosławieństwo do funkcji czytania słowa Bożego. Instrukcja zaleca przy tym, aby błogosławieństwo do spełnienia funkcji czytania słowa Bożego było udzielane przez prezbitera. Jeśli zaś byłoby udzielane przez biskupa, to należy wyraźnie zaznaczyć, że jest to błogosławieństwo do funkcji, a nie ustanowienie do posługi.²²

Gdy chodzi o przymioty kandydatów do posług lektora i akolity, to powinni odznaczać się oni „wzorowym życiem moralnym, apostołskim oddaniem, bezinteresownością, szczerą pobożnością i gorliwym życiem sakramentalnym, szczególnym umiłowaniem Pisma Świętego i Eucharystii”.²³ Ponadto „winni cieszyć się dobrą opinią i być akceptowani przez wiernych parafii, do której należą i w której będą wypełniać powierzone im zadania. Muszą oni posiadać także odpowiednie przymioty intelektualne, stosowne wykształcenie, wyróżniać się solidnością w pracy oraz umiejętnością współpracy z innymi²⁴.

W kwestii formacji do posługi akolitu i lektoratu Instrukcja ustala, że „nie może ona mieć jedynie charakteru kursu przygotowującego do spełniania czynności liturgicznych”, lecz ma być „wprowadzeniem kandydatów w misję, którą mają spełniać w Kościele”.²⁵ Jednocześnie dokument zapowiada, że szczegółowy program tej formacji opracuje Komisja Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W przypadku absolwentów studiów teologicznych oraz osób, które przebyły pełną formację w ruchach kościelnych lub które przez wiele lat wykonywały posługi liturgiczne w zespołach służby liturgicznej, przygotowanie do posług może być skrócone. Zgodnie z tą zapowiedzią, odnośny program formacyjny - jak zobaczymy - zawarto w Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej.²⁶

²² Por. tamże, n. 10; zob. J. Górczyński, Od funkcji do posługi (od *munus* do *ministerium*). Kim mają być w parafii ustanowieni lektor i akolita?, „Anamnesis” 57(2009) n. 2, s. 82-86.

²³ Instrukcja, n. 11.

²⁴ Tamże.

²⁵ Zob. tamże, n. 12.

²⁶ Por. Dyrektorium, n. 109. Instrukcja reguluje także pewne istotne szczegóły odnoszące się do omawianych posług; zob. tamże, n. 13. Kandydat na lektora lub akolitę przedstawia biskupowi diecezjalnemu, po uzgodnieniu z własnym proboszczem, dobrowolnie sporządzoną i własnoręcznie podpisaną prośbę (por. MQ, VIII). Udzielenie lektoratu i akolitu nie daje przyjmującym prawa do wynagrodzenia z racji pełnionej posługi (por. MQ, XII; KPK, kan.

Lektor i akolita pełnią swoją posługę podczas Eucharystii w albie, w sposób opisany w „Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego”.²⁷ Akolita udziela Komunii świętej w sposób określony przez Konferencję Episkopatu Polski w odniesieniu do nadzwyczajnego szafarza Eucharystii.²⁸

Na zakończenie, w Instrukcji zdecydowano, że zarówno lektorowi, jak i akolicie - choć są ustanawiani na stałe - w szczególnych przypadkach biskup może zabronić wykonywania ich funkcji. „Wykonywanie uprawnień właściwych akolicie odnośnie do Eucharystii, a także uprawnień właściwych lektorowi, ulega zawieszeniu z chwilą przerwania przez alumnów studiów seminaryjnych z jakiegokolwiek powodu, chyba że biskup diecezjalny inaczej postanowi. Podobne postanowienie może podjąć biskup diecezjalny z uzasadnionych przyczyn w odniesieniu do świeckich mężczyzn”.²⁹

3. „Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej”

Dyrektorium - przygotowane przez Podkomisję ds. Służby Liturgicznej, działającą przy Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski - stanowi odpowiedź na postulat II Polskiego Synodu Plenarnego w kwestii formacji liturgicznej zarówno całych wspólnot parafialnych, jak i zespołów liturgicznych istniejących w strukturach poszczególnych parafii.³⁰ Ten długo oczekiwany dokument ma stanowić pomoc

230). Nie wyklucza się jednak możliwości otrzymania pewnej rekompensaty ze strony parafii, zwłaszcza wówczas, gdy wypełnianie funkcji związane jest z ponoszeniem kosztów finansowych. Zadania lektora i akolity w przygotowaniu i przebiegu liturgii oraz nabożeństw określa proboszcz lub rektor kościoła. Ich formy i zakres zaangażowania w codziennym życiu lokalnej wspólnoty należy określić indywidualnie, zależnie od możliwości poszczególnych osób; por. Instrukcja, n. 16.

²⁷ Por. Instrukcja, n. 14; OWMR 187-193 (posługa akolity) oraz 194-198 (posługa lektora).

²⁸ Por. Instrukcja, n. 14; Konferencja Episkopatu Polski, Instrukcja w sprawie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej (22 czerwca 1991 r.), w: C. Krakowiak - L. Adamowicz (red.), Dokumenty duszpastersko-liturgiczne..., s. 65-72.

²⁹ Instrukcja, n. 17.

³⁰ Por. Dyrektorium, n. 3. Synod w tym kontekście ubolewa, iż „zbyt mała jest liczba dorosłych osób świeckich, zwłaszcza mężczyzn, zaangażowanych w spełnianie posług liturgicznych” i nie brakuje takich parafii w Polsce, gdzie „nawet podczas wielkich zgromadzeń, celebrans czyta lekcje, recytuje psalm responsoryjny, wypowiada wezwania modlitwy powszechnej”, choć z drugiej strony trzeba przyznać, że „świeccy coraz częściej podejmują odpowiednie funkcje liturgiczne”; por. Liturgia Kościoła po Soborze..., n. 65; zob. J. Paliński, Służba liturgiczna w dokumentach ogólnokościelnych i II Polskiego Synodu Plenarnego, „Anamnesis” 34(2003) n. 3, s. 57-69; S. Cichy, Konieczność sformułowania na nowo struktury formacji służby liturgicznej w Polsce, „Anamnesis” 53(2008) n. 2, s. 107-115.

dla duszpasterzy i wiernych świeckich w lepszym rozumieniu funkcji liturgicznych oraz prowadzeniu formacji osób, które je spełniają.³¹

Dyrektorium składa się z trzech części. Pierwsza z nich omawia założenia teologiczno-liturgiczne posługiwania osób świeckich w liturgii, druga stanowi opis formacji służby liturgicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, a część trzecią poświęcono strukturze duszpasterstwa służby liturgicznej (tę część pominiemy w naszym opracowaniu, gdyż nie dotyczy ona wprost podjętego tematu).³²

Część pierwsza, o charakterze teologicznym, ale także pastoralnym i prawnym, przypomina istotę liturgii oraz istotę jej sprawowania i istotę w niej uczestnictwa. W liturgii Kościoła głównym Liturgiem i Przewodniczącym całego zgromadzenia jest sam Chrystus-Głowa. Wszyscy członkowie Jego Mistycznego Ciała, spełniający funkcje liturgiczne, są „współpracownikami” Chrystusa, który „działa w nich i przez nich. Czyni to przede wszystkim przez wyświęconych szafarzy, ale jest obecny także w wiernych świeckich, którzy z wiarą spełniają święte czynności. Każdemu z nich Chrystus, przez sakrament chrztu i bierzmowania, dał udział w swoim kapłaństwie oraz powołał go do sprawowania kultu Bożego i służby Kościołowi”.³³

Całe więc zgromadzenie liturgiczne jest podmiotem liturgii, a spełniane w nim funkcje wynikają bądź z sakramentu święceń (biskup, prezbiter, diakon), bądź z formalnego ustanowienia w specjalnym obrzędzie liturgicznym (akolita, lektor, nadzwyczajny szafarz Eucharystii), bądź z ich powierzenia na stałe lub czasowo (służba ołtarza, służba muzyczna, służba porządkowa). W tym podziale przejawia się hierarchiczna struktura zgromadzenia liturgicznego, która jest odzwierciedleniem hierarchicznej struktury Kościoła. Z kolei każde zgromadzenie liturgiczne (mające miejsce „tu” i „teraz”) jest symbolem całego Kościoła.³⁴

„Uczestnicy liturgii - czytamy w Dyrektorium - zjednoczeni z Chrystusem mocą Ducha Świętego, stanowią jedno Ciało, w którym każdy członek powinien spełniać te czynności, które należą do niego z natury rzeczy i na podstawie przepisów liturgicznych. W wielości posług i funkcji, a także w jedności całego

³¹ Por. Dyrektorium, n. 4. Uzupełnieniem Dyrektorium ma być „Ceremoniał zgromadzenia liturgicznego” (zawierający szczegółowy opis sposobu spełniania funkcji liturgicznych) oraz „Obrzędy błogosławieństw służby liturgicznej” (zawierające teksty modlitw, przez które Kościół wyprasza Bożą łaskę dla pełniących świętą służbę w liturgii). W roku 2002 ukazała się robocza wersja tekstu „Ceremoniału”, stanowiąca materiał do dyskusji nad jego wersją ostateczną: Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, Ceremoniał wspólnoty parafialnej. Tekst roboczy przygotowany przez Podkomisję ds. Służby Liturgicznej przy współpracy innych wspólnot pod red. ks. Stanisława Szczepańca, Kraków 2002; zob. S. Szczepaniec, Główne tematy dyskusji nad „Ceremoniałem zgromadzenia liturgicznego”, „Anamnesis” 34(2003) n. 3, s. 87-94.

³² Por. Dyrektorium, n. 5.

³³ Tamże, n. 8; por. Katechizm Kościoła Katolickiego, drugie wydanie poprawione, Poznań 2002 (odtąd: KKK), n. 1121. 1348.

³⁴ Szeroko na ten temat zob. H. J. Sobeczko, Zgromadzeni w imię Pana..., s. 121-175.

zgromadzenia, objawia się tajemnica Kościoła. Ukazuje się jego struktura hierarchiczna, w której wyróżnione miejsce zajmują biskup, prezbiter i diakon, a także wielkie bogactwo charyzmatów, którymi Duch Święty obdarzył poszczególnych wiernych”.³⁵

Wykonywanie funkcji liturgicznych Dyrektorium rozumie jako „służbę dziełu zbawienia”, którego kontynuacją i ostatnim ziemskim etapem jest liturgia Kościoła.³⁶ Owa służba w liturgii ma owocować „służbą w codziennym życiu”.³⁷ Każdy winien „służyć tym darem, który [od Pana Boga] otrzymał”.³⁸

Czynne zaangażowanie w funkcje liturgiczne stanowi „ważną pomocą w procesie wzrostu duchowego”.³⁹ „Dojrzewanie w posługiwaniu liturgicznym - według Dyrektorium - jest związane z odkrywaniem i przyjmowaniem jednej z trzech rodzajów czynności: służba przy stole słowa, służba przy stole chleba lub służba przez muzykę i śpiew”.⁴⁰ Interesujące nas, dwie pierwsze z wymienionych posług dotyczą osób, które są zaproszone „nie tylko do spełniania *funkcji*”, lecz Kościół „powierza im również *posługę* we wspólnocie wierzących, (...) przekazuje im od Boga dar i powierza im zadania, które mają spełniać *na stałe*. Nie można tej *stałości* rozumieć inaczej - wyjaśnia Dyrektorium - niż jako odpowiedź na powołanie, które Bóg daje człowiekowi. Żadna inna racja i żadne inne zaproszenie nie są wystarczającym uzasadnieniem dla trwania w posłudze przez całe życie. Wspomniane posługi (*ministeria*) są misją, którą biskup powierza świeckim mężczyznom we wspólnocie Kościoła. Rozpoczyna się ona w liturgii i w niej znajduje uwieńczenie, ale obejmuje także zadania akolity i lektora w codziennym życiu wspólnoty”.⁴¹

Dyrektorium podkreśla, iż wśród wiernych świeckich posługujących w liturgii „Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego” wymienia na pierwszym miejscu akolitę.⁴² Znaczenie tej posługi ukazał papież Paweł VI w

³⁵ Dyrektorium, n. 9; por. Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”, n. 28, w: Sobór Watykański II, Konstytucje. Dekrety. Deklaracje, tekst polski, nowe tłumaczenie, Poznań 2002 (odtąd: KL), s. 56; OWMR 91.

³⁶ Por. Dyrektorium, n. 10-17; KL 5-8; zob. C. Vagaggini, *Il senso teologico della liturgia*, Roma 1965, s. 17-32; D. Brzeziński, *Liturgia jako ostatni ziemski etap historii zbawienia*, „Studia Płockie” 27(1999) s. 37-41.

³⁷ Por. Dyrektorium, n. 18-27.

³⁸ Por. tamże, n. 28-51.

³⁹ Por. tamże, n. 29.

⁴⁰ Tamże, n. 31.

⁴¹ Tamże, n. 32; por. KPK, kan. 230; KKK 1672. Cytowany w tym miejscu Katechizm Kościoła Katolickiego przypomina, że niektóre błogosławieństwa mają charakter stały, a ich skutkiem jest poświęcenie pewnych osób Bogu albo zastrzeżenie pewnych przedmiotów lub miejsc do użytku liturgicznego. Wśród błogosławieństw osób mamy błogosławieństwa dla pełnienia pewnych posług w Kościele, w tym posługi akolity i lektora; zob. D. Brzeziński, *Znaczenie błogosławienia osób w świetle Katechizmu Kościoła Katolickiego i „Obrzędów błogosławieństw”*, „Anamnesis” 57(2009) n. 2, s. 87-93.

⁴² Por. OWMR 98.

Liście *motu proprio* „*Ministeria quaedam*”⁴³. Zostało ono przedstawione również w Pontyfikale Rzymskim (w „Obrzędach ustanowienia do posługi akolity”).⁴⁴ „Obrzęd ustanowienia akolity ukazuje jego duchową sylwetkę i apostolskie zadania. Duchowość akolity zakorzeniona jest w paschalnym misterium Chrystusa, uobecnianym w sakramentalnych znakach. Posługując przy ołtarzu ofiary, który jest również stołem uczyty, wnika on w sposób szczególny w misterium męki Zbawiciela i Jego zmartwychwstania, a także w tajemnicę Ciała Pańskiego”⁴⁵.

W Dyrektorium, bardziej szczegółowo niż uczyniono to w Instrukcji, wyliczono konkretne zadania akolity w czasie celebracji liturgii. Są nimi: niesienie krzyża w procesji wejścia, pomoc prezbiterowi i diakonowi w czasie celebracji (podawanie księgi, wody i kadzidła; rozkładanie na ołtarzu korporалу, puryfikaterza, kielicha, palki i księgi mszału; rozdawanie w razie potrzeby wiernym Eucharystii, której akolita jest szafarzem nadzwyczajnym; dokonywanie puryfikacji naczyń, gdy nie ma diakona).⁴⁶ Ponadto, w razie konieczności akolita może wystawiać Najświętszy Sakrament do adoracji bez udzielania błogosławieństwa.⁴⁷ Gdy nie ma prezbitera lub diakona, może

⁴³ Por. MQ, VI.

⁴⁴ W Dyrektorium zamieszczono pouczenie zawarte w Pontyfikale, w którym biskup zwraca się do kandydatów na akolitów, wyjaśniając im, kim mają być w Kościele oraz jakie zadania mają podejmować: „Drodzy synowie, wybrani do służby akolitów, w szczególny sposób będziecie uczestniczyć w posługiwaniu Kościoła, dla którego Eucharystia jest szczytem i źródłem życia, ponieważ dzięki niej lud Boży rozwija się i wzrasta. Macie pomagać kapłanom i diakonom w wykonywaniu ich urzędu, i jako nadzwyczajni szafarze udzielać Komunii świętej wiernym, a także zanosić ją chorym. Przeznaczeni w specjalny sposób do tej posługi, starajcie się głębiej przeżywać Ofiarę eucharystyczną i na jej wzór kształtować własne życie. Starajcie się również zrozumieć duchowe znaczenie i istotę czynności, które będziecie wykonywać, abyście codziennie przez Jezusa Chrystusa składali siebie w Ofierze, jako duchowy dar, przyjemny Bogu. Tak postępując pamiętajcie, że podobnie jak spożywacie z waszymi braćmi jeden chleb eucharystyczny, tak też stanowicie z nimi jedno ciało. Dlatego otaczajcie szczególną miłością Ciało Mistyczne Chrystusa, czyli lud Boży, zwłaszcza słabych i chorych, wypełniając w ten sposób przykazanie naszego Pana, dane Apostołom w czasie ostatniej wieczerzy: «Miłujcie się wzajemnie, jak ja was umiłowalem»”. W dalszej części obrzędu biskup prosi Boga o potrzebne łaski dla wybranych oraz wręcza im znak posługi. Poprzez te czynności ustanawia ich akolitami. „Najłaskawszy Boże - modli się biskup - Ty przez Jednorodzonego Syna Twojego powierzyłeś swojemu Kościołowi chleb życia, pobłogosław tych naszych braci, wybranych do posługi akolitów. Spraw, aby wiernie spełniając posługę przy ołtarzu i godnie rozdzielając swoim braciom i siostrze chleb życia wiecznego, stale wzrastali w wierze i miłości ku zbudowaniu Twojego Kościoła. Przez Chrystusa, Pana naszego”. Po modlitwie biskup wręcza każdemu akolicie naczynie z chlebem lub winem do konsekracji i mówi: „Przyjmij naczynie z chlebem (lub: z winem) do sprawowania Eucharystii i tak postępuj, abyś mógł godnie służyć Kościołowi przy stole Pańskim”; Dyrektorium, n. 35.

⁴⁵ Tamże, n. 36.

⁴⁶ Por. OWMR 187-193.

⁴⁷ Por. Rytuał Rzymski. Komunia święta..., n. 41.

również przewodniczyć Wigilii przy zmarłym i prowadzić podczas pogrzebu stacje w domu zmarłego i na cmentarzu.⁴⁸

„Zadania akolity, polegające na wspieraniu kapłanów i diakonów w budowaniu Kościoła, przedłużają się w codzienność życia wspólnoty”. Trochę akolity, „obejmującego swoją miłością całe Ciało Mistyczne Chrystusa”, powierzeni są w szczególny sposób chorzy i słabi, cierpiący fizycznie i duchowo, oraz dotknięci różnymi słabościami.⁴⁹ Przygotowanie do posługi akolity powinno obejmować wprowadzenie w zagadnienia teologiczne, a szczególnie liturgiczne, a także w zadania, które akolita spełnia poza liturgią.⁵⁰

Drugą posługą, do której świeccy mężczyźni mogą być na stałe ustanawiani, jest lektorat. Jego znaczenie w życiu Kościoła wyjaśnia Pontyfikał Rzymski w liturgicznym „Obrzędzie ustanowienia lektorów”.⁵¹

⁴⁸ Por. Rytuał Rzymski. Obrzędy pogrzebu..., n. 19.

⁴⁹ Por. Dyrektorium, n. 38.

⁵⁰ Dyrektorium podaje przykładowe obszary zaangażowania akolity w życiu wspólnoty parafialnej, do których powinien się przygotować w czasie swojej formacji. Są nimi, między innymi: a) kult Eucharystii we wspólnocie parafialnej; b) przygotowanie uroczystości liturgicznych w parafii, w tym troska o odpowiednie przygotowanie zespołów służby liturgicznej, zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej; c) wieloraka posługa wobec chorych, przejawiająca się w: przynoszeniu im Komunii świętej, przygotowywaniu ich do przyjmowania sakramentu namaszczenia chorych, a potem do Wiatyku i przejścia z tego świata do wieczności, koordynacji działań parafii w sferze pomocy chorym leżącym w domach i w szpitalach, odwiedzaniu chorych w szpitalach i wspieraniu ich w cierpieniach, pomocy w dojechaniu do kościoła na niedzielną Eucharystię; d) wszechstronna, materialna i duchowa pomoc potrzebującym; e) organizowanie wolontariatu; por. tamże, n. 39.

⁵¹ We wstępnym pouczeniu, biskup zwraca się do kandydatów do lektoratu w następujących słowach: „Drodzy synowie, Bóg Ojciec objawił misterium zbawienia i dokonał go przez swojego Syna, Jezusa Chrystusa, który stał się człowiekiem. On to, po spełnieniu swojego posłannictwa, przekazał Kościołowi obowiązek głoszenia Ewangelii wszystkiemu stworzeniu. Do głoszenia słowa Bożego powołani są przede wszystkim biskupi, prezbiterzy i diakoni. Wy zaś, jako lektorzy słowa Bożego będziecie im pomagali w wypełnianiu tego obowiązku. We wspólnocie ludu Bożego otrzymujecie szczególny urząd. Macie pomagać w głoszeniu wiary, która ma swoje korzenie w słowie Bożym. Będziecie czytali słowo Boże w zgromadzeniu liturgicznym, w zakresie wam zleconym będziecie wychowywali w wierze dzieci i dorosłych i będziecie ich przygotowywali do godnego przyjęcia sakramentów. Będziecie również głosić orędzie zbawienia ludziom, którzy go jeszcze nie znają. W ten sposób, przy waszej pomocy ludzie mogą, dojść do poznania Boga Ojca i posłanego przezeń Syna, Jezusa Chrystusa, i osiągnąć życie wieczne. Przekazując innym ludziom słowo Boże, posłuszni Duchowi Świętemu sami je przyjmujcie i pilnie je rozważajcie, abyście w nim znajdowali radość i moc. Waszym codziennym życiem głoscie naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa”. Ustanawiając, zaś, lektorów biskup odmawia następującą modlitwę: „Boże, źródło światłości i dobroci, Ty posłałeś swojego Syna, Słowo życia, aby objawił ludziom tajemnicę Twojej miłości, pobłogosławił tych naszych braci wybranych do posługi lektorów. Spraw, aby nieustannie rozważając Twoje słowo, zostali przez nie ukształtowani i wiernie przekazywali je swoim braciom i siostram. Przez Chrystusa, Pana naszego”. Po modlitwie biskup wręcza ustanowionym lektorom Pismo Święte mówiąc: „Przyjmij księgę Pisma Świętego i wiernie przekazuj słowo Boże, aby coraz mocniej działało w sercach ludzkich”; tamże, n. 41.

Teksty liturgicznego „Obrzędu ustanowienia lektorów” ukazują istotę misji lektora w Kościele. Lektor wspiera prezbiterów i diakonów w głoszeniu słowa Bożego i formacji wiernych. Za „Ogólnym Wprowadzeniem do Mszału Rzymskiego” i cytowaną Instrukcją Episkopatu Polski, Dyrektorium przypomina, iż lektorowi w liturgii zostaje powierzone zadanie proklamacji słowa Bożego, z wyjątkiem Ewangelii. Gdy nie ma psalterzysty, lektor może wykonać psalm między czytaniem, a jeśli nie ma diakona, może podawać intencje modlitwy powszechnej. Może on również, podobnie jak akolita, przewodniczyć modlitwie przy zmarłym i prowadzić podczas pogrzebu stacje w domu zmarłego i na cmentarzu.⁵² Analogicznie do posługi akolity, również w przypadku lektora, Dyrektorium wylicza niektóre pozaliturgiczne obszary życia wspólnoty parafialnej, które mogą być powierzone ustanowionym lektorom.⁵³

Część druga Dyrektorium dotyczy formacji posługujących w liturgii. Pomijając - z racji przyjętych ram niniejszego opracowania - przedstawienie zasad ogólnych i programu formacji (uwzględniającego grupy wiekowe), odnoszących się do wszystkich członków służby liturgicznej⁵⁴, pragniemy zwrócić uwagę na środowiska wspólnot parafialnych - wskazane przez Dyrektorium - w jakich należy szukać kandydatów do stałych posług akolity i lektora. Pierwszy z owych obszarów stanowią grupy dorosłych mężczyzn, którzy od lat posługują przy ołtarzu, spełniając gorliwie i z wiarą wyznaczone funkcje liturgiczne. Do tej grupy należą - między innymi - nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, świeccy moderatorzy prowadzący wspólnoty formacyjne, liderzy ruchów odnowy oraz inni mężczyźni już wypełniający ważne zadania w parafii (na przykład zakrystianie). Drugą grupę kandydatów stanowią mężczyźni, „którzy przez studia i praktykę zawodową zdobyli odpowiednie umiejętności w służbie ludziom i czynią to z wielkim poświęceniem”. Trzecia ze wskazanych grup to młodzi mężczyźni, którzy „dopiero rozpoznają charyzmat, jaki otrzymali od Boga” i wciąż „szukają swego miejsca w Kościele”.⁵⁵

⁵² Por. tamże, n. 42; OWMR 99. 194-198; Rytuał Rzymski. Obrzędy pogrzebu..., n. 19.

⁵³ Są nimi: a) przygotowanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów świętych; b) pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu katechezy dorosłych; c) zaangażowanie w inne formy posługi słowa w parafii, jak: apostołat biblijny, redakcja gazetki parafialnej i strony internetowej, prowadzenie gablot parafialnych, kolportaż czasopism religijnych i promocja czytelnictwa książek, przygotowanie i prowadzenie osób pragnących pełnić w liturgii funkcję czytania słowa Bożego, organizowanie jasełek lub innych misterii; d) ożywienie misyjnych zadań parafii, w tym docieranie do osób, które na terenie samej parafii są daleko od Chrystusa i Kościoła, oraz wspieranie misjonarzy pracujących w różnych krajach świata; e) animowanie życia modlitewnego w parafii, w tym pomoc w przygotowaniu nabożeństw i ich prowadzeniu; f) wspieranie rodzin zmarłych przed pogrzebem i po pogrzebie bliskich; por. Dyrektorium, n. 43.

⁵⁴ Zob. tamże, n. 52-147; S. Szczepaniec, Posługiwanie świeckich w liturgii. Zasady ogólne, „Roczniki Teologiczne” 48(2008) n. 8, s. 113-137.

⁵⁵ Por. Dyrektorium, n. 112.

Dyrektorium, opisując przebieg formacji kandydatów na stałych lektorów i akolitów, rozpoczyna „od krótkiego okresu wprowadzającego [w tę formację], przeżywanego po wakacjach. W tym czasie kandydaci biorą udział w dniu skupienia oraz podejmują pierwsze ćwiczenia indywidualne, korzystając z przygotowanych dla nich tekstów. Przeżycia te pomagają im poznać znaczenie posług lektora i akolity, ukazują program formacyjny, który będą realizować, a także umożliwiają pierwsze spotkania z innymi kandydatami i z osobami odpowiedzialnymi za formację na szczeblu diecezji, dekanatu i parafii”.⁵⁶

Omawiany przez nas dokument ustala, iż na szczeblu diecezji za tę formację odpowiedzialny jest diecezjalny duszpasterz służby liturgicznej lub inny kapłan wyznaczony przez biskupa. Analogicznie rzecz się ma w dekanacie, w którym biskup diecezjalny mianuje dekanalnego duszpasterza służby liturgicznej. Natomiast w parafii nad formacją czuwa proboszcz lub inny, wyznaczony przez niego prezbiter (zwykle jest to wikariusz parafialny). W miarę rozwoju wspólnoty ustanowionych lektorów i akolitów współpracownikiem proboszcza w prowadzeniu kandydatów może zostać odpowiednio przygotowany jeden z ustanowionych lektorów lub akolitów. W pracy formacyjnej korzystać należy z odnośnych pomocy i podręczników zatwierdzonych przez Komisję Episkopatu ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.⁵⁷

W programie formacyjnym wyróżniono formację duchową, intelektualną i praktyczną. Formacja duchowa ma być „ukierunkowana na kształtowanie postaw zgodnych z wymaganiami Ewangelii” i prowadzić „do wychowania prawdziwych świadków Chrystusa”. Przy okazji formacji duchowej „dokonuje się również formacja intelektualna, dzięki której kandydaci zdobywają potrzebną im wiedzę, a także formacja praktyczna, rozwijająca posiadane przez nich zdolności, aby lepiej służyć nimi braciom”.⁵⁸

Formację duchową - wpisaną w rytm roku liturgicznego - Dyrektorium nazywa „sercem całego procesu wychowawczego”, gdyż „pomaga poszczególnym osobom wytrwale dążyć do osiągnięcia dojrzałego człowieczeństwa w zjednoczeniu z Bogiem”.⁵⁹ „Kandydaci na lektorów i akolitów, przyjmując powołanie, jakim ich Bóg obdarzył, powinni wytrwale dążyć do świętości, prowadzeni przez Ducha Świętego. Kościół wspiera ich na tej drodze duchowego wzrastania zapraszając do czynnego uczestnictwa w życiu wspólnoty i realizację programu formacyjnego, który został dla nich przygotowany”.⁶⁰

⁵⁶ Tamże, n. 114.

⁵⁷ Por. tamże, n. 115.

⁵⁸ Por. tamże, n. 116. 119.

⁵⁹ Por. tamże, n. 117.

⁶⁰ Tamże, n. 118. Gdy chodzi o szczegóły owego programu, to kandydaci raz w roku powinni uczestniczyć w zamkniętych rekolekcjach, będących syntezą całorocznej pracy formacyjnej, organizowanych przez diecezjalne duszpasterstwo służby liturgicznej. Ono też ma

Równoległe z formacją duchową powinna być prowadzona formacja intelektualna. W każdym jej roku kandydaci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach prowadzonych na szczeblu diecezji.⁶¹

Lektor i akolita, należąc do najbliższych współpracowników duszpasterzy w wypełnianiu ich misji, od samego początku formacji uczestniczą w sposób praktyczny w życiu swoich parafii, poznając sposób ich funkcjonowania oraz rozeznając własne miejsce i charyzmat we wspólnocie Kościoła.⁶² W parafii odbywa się główna część praktycznej ich formacji, zarówno tej dotyczącej liturgii, jak i działalności pozaliturgicznej. Rozeznanie potrzeb parafii i osobistego charyzmatu danego kandydata, winno stać się podstawą wyboru posługi lektora lub akolity, a następnie - w ramach jednej z tych posług -

organizować dla kandydatów doroczne, tematyczne dni skupienia. Kandydaci przez cały rok przeżywają osobistą formację przy pomocy przygotowanych podręczników, w których zamieszczone są medytacje, modlitwy i ćwiczenia na wszystkie okresy roku liturgicznego. Dyrektorium zaleca, aby kandydaci mieli swoich spowiedników. Raz w miesiącu kandydaci mają uczestniczyć w spotkaniu w grupie z innymi kandydatami. Spotkanie takie odbywa się na szczeblu parafii lub dekanatu, zależnie od liczby kandydatów. Jeżeli ktoś nie może w takim spotkaniu uczestniczyć winien odbyć indywidualną rozmowę z osobą prowadzącą proces formacji.

⁶¹ Por. tamże, n. 120. Dyrektorium przewiduje w ciągu roku trzy sesje naukowe organizowane wspólnie dla kandydatów na lektorów i akolitów (z czterema wykładami w zakresie teologii biblijnej, liturgiki, teologii dogmatycznej i innych, niezbędnych dziedzin teologii) oraz udział w Eucharystii. W Dyrektorium ustalono szczegółowy program wykładów. W roku pierwszym, wśród zagadnień introdukcji biblijnej, należy podjąć problematykę natchnienia biblijnego, kanonu Ksiąg Świętych oraz interpretacji tekstów biblijnych. Z kolei, wśród zagadnień z liturgiki fundamentalnej, kandydatom należy wyjaśnić czym jest liturgia (w tym należy omówić temat „Liturgia dziełem Trójcy Świętej” i zagadnienie znaków liturgicznych). W ramach wybranych zagadnień z teologii dogmatycznej wskazano następujące tematy: pojęcie Objawienia, Bóg jeden w Trzech Osobach, Bóg Stwórca. W pierwszym roku trzeba też omówić tematy z zakresu teologii moralnej odnoszące się do sumienia, grzechu i nawrócenia. Natomiast tematyka zajęć w drugim roku: w zakresie Biblii obejmuje teologię Starego i Nowego Testamentu (z uwypukleniem szczególnego miejsca Ewangelii); w zakresie liturgii - obrzędy Mszy świętej; w zakresie teologii dogmatycznej - chrystologię, pneumatologię i eklezjologię; a w zakresie teologii duchowości - pojęcie i rodzaje duchowości, problematykę modlitwy oraz etapy rozwoju życia duchowego. W roku trzecim Dyrektorium wskazuje: w zakresie Biblii problematykę Pisma Świętego w życiu Kościoła, zagadnienie *lectio divina* i kręgów biblijnych oraz życia w świetle słowa Bożego; w zakresie liturgiki - tematykę liturgii godzin, rok liturgicznego oraz sakramentów świętych; z teologii dogmatycznej - mariologię, eschatologię oraz zagadnienia nazwane „życie prawdami wiary na co dzień”; z teologii praktycznej - problematykę urzeczywistniania się Kościoła w świecie, znaczenia małych grup i umiejętności ich prowadzenia oraz roli ruchów i stowarzyszeń w życiu Kościoła. Oprócz wymienionych zajęć wspólnych, przewidziane są także zajęcia specjalistyczne ukierunkowane na przyszłą posługę lektorów i akolitów.

⁶² Por. tamże, n. 121.

zaangażowania się w konkretne dzieło w parafii, czy także w wymiarze ponadparafialnym.⁶³

Dyrektorium słusznie zauważa, że dla prowadzenia formacji kandydatów na lektorów i akolitów potrzebny jest nie tylko dobry program, lecz także odpowiednie środowisko wzrostu. Owym środowiskiem - zwłaszcza teraz, po wprowadzeniu w Polsce stałego akolitu i lektoratu - staje się coraz bardziej konkretna parafia. Do tej bowiem pory, obok domu rodzinnego i parafii, takim środowiskiem bezpośredniego przygotowania do posług - w odniesieniu do kandydatów do lektoratu i akolitu - było seminarium duchowne czy też dom zakonny.⁶⁴

Po zakończeniu formacji i po dopuszczeniu kandydatów do posług lektoratu i akolitu odbywa się obrzęd ustanowienia lektorów i akolitów według Pontyfikału Rzymskiego, który to obrzęd sprawuje biskup.⁶⁵ Ponieważ posługi lektoratu i akolitu nie łączą się z prawem do wynagrodzenia, lecz są formą służby w Kościele, dlatego należy przestrzegać zasady, aby na jednego lektora czy akolity nie przypadło zbyt wiele zadań.⁶⁶

„Lektor i akolita - konkluduje Dyrektorium - po ustanowieniu do posługi, podejmują formację stałą. Dokonuje się ona przez czynne uczestnictwo w życiu wspólnoty wierzących, a także przez dodatkowe spotkania pomagające coraz lepiej spełniać powierzone im zadania. W parafii formacja stała może być prowadzona według *Zeszytów Formacji Liturgicznej* przygotowywanych pod patronatem Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. (...) Ustanowieni lektorzy i akolici uczestniczą również w dorocznych rekolekcjach organizowanych dla nich przez diecezjalne duszpasterstwo oraz biorą udział w pielgrzymkach i innych spotkaniach formacyjnych, które są dla nich przeznaczone”.⁶⁷

⁶³ Por. tamże, n. 122. Dyrektorium postanawia, że jeśli kandydaci posiadają odpowiednią formację intelektualną (potwierdzoną na przykład odbytymi studiami teologicznymi), nie muszą uczestniczyć we wszystkich wykładach z teologii. Powinni jednak uczestniczyć w kursach specjalistycznych, dzięki którym będą mogli lepiej służyć ludziom w ich potrzebach. Jednakże, w odniesieniu do formacji duchowej, powinni ją podjąć w pełnym wymiarze. W uzasadnionych przypadkach można tę formację skrócić i dopuścić wcześniej kandydata do przyjęcia posługi. Czas formacji nie powinien być jednak krótszy niż jeden rok. Decyzję o zaliczeniu studiów odbytych przez kandydatów na lektora lub akolity, oraz o skróceniu formacji duchowej, podejmuje diecezjalny duszpasterz odpowiedzialny za formację, po konsultacji z proboszczem kandydata; por. tamże, n. 127.

⁶⁴ Por. tamże, n. 123-126.

⁶⁵ Por. tamże, n. 128.

⁶⁶ Por. tamże, n. 129.

⁶⁷ Tamże, n. 130. W serii „Zeszyty Formacji Liturgicznej”, wydawanej pod patronatem Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, do tej pory ukazały się następujące publikacje: S. Szczepaniec, *Co to jest liturgia?*, Kraków 2006 (z. 1); D. Gruchlik, *Znak i posługa światła w liturgii*, Kraków 2006 (z. 2); P. Oleksy, *Modlitwa powszechna w celebracjach liturgicznych*, Kraków 2006 (z. 3). Przygotowywane są następne.

4. Zakończenie

Zarówno lektorat, jak i akolitat, obecnie mogą być i stopniami do święceń prezbiteratu, i samodzielnymi posługami. Wprowadzenie ich w Polsce jako samodzielnych posług bez wątpienia powinno przyczynić się do ubogacenia liturgii i - przede wszystkim - do pełniejszego ukazania jej istoty, do ożywienia duszpasterstwa i do zdynamizowania wszechstronnej działalności Kościoła, zwłaszcza w jego podstawowych strukturach, jakimi są wspólnoty parafialne.

W spełnianiu owych posług nie chodzi jednak tylko o wykonywanie określonych czynności liturgicznych, czy o bycie „urzędnikiem” parafialnym (nawet jako wolontariusz). Posługę, a wręcz misję stałego lektora i akolity można bez przesady porównać (oczywiście, zachowując wszelkie proporcje i pamiętając o istotowej różnicy pomiędzy posługami i sakramentem święceń⁶⁸) do stałego diakonatu. „Każda z tych posług - stwierdza Episkopat Polski - wymaga posiadania odpowiednich charyzmatów, a jej spełnianie wiąże się z zaangażowaniem wszystkich sił i możliwości danego człowieka. Lektor jest powołany w szczególny sposób do dawania w świecie świadectwa wiary poprzez słowo, akolita powinien zaś gorliwiej niż inni życiem zgodnym z tajemnicą ołtarza, ukazywać żyjącego w Kościele Pana, który ofiarował za nas samego siebie”.⁶⁹

Tak bardzo oczekiwane i pożądane właściwe rozumienie misji i roli Kościoła ze strony jego wiernych oraz ożywienie różnych odcinków życia Kościoła w naszym kraju dokona się wówczas - co podkreślono w „Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej” - „gdy będzie właściwie rozumiany eklezjalny wymiar [wprowadzanych] posług”.⁷⁰ Tak, jak w przypadku całego Kościoła, tak i wewnątrz każdej wspólnoty parafialnej „Chrystus (...) ją buduje w wymiarze duchowym, a także w widzialnych strukturach. Parafia licząca setki, a niekiedy tysiące osób, jest nie tylko rzeszą ludzi, którzy przychodzą na Mszę świętą niedzielą, a po niej wracają do swoich domów. We wspólnocie wierzących podejmowane są różnorodne dzieła ewangelizacyjne, formacyjne, modlitewne, charytatywne, misyjne i inne. Każde z nich powinno być oparte o osoby, które Bóg wybrał, ubogacił odpowiednimi charyzmatami i umocnił specjalną łaską, aby to zadanie dobrze spełniały w Jego imieniu i w imieniu Kościoła. Ustanawianie świeckich mężczyzn na stałe do posług lektora i akolity jest nowym etapem wprowadzania tej prawdy w praktykę życia naszych wspólnot”.⁷¹

⁶⁸ Por. KKK 1569-1571.

⁶⁹ Instrukcja, n. 8.

⁷⁰ Por. Dyrektorium, n. 50.

⁷¹ Tamże.